

YÜKSEK TİCARETLİLER DERNEĞİ 80 YAŞINDA (1936 – 2016)

Prof. Dr. Oktay Güvemli
Marmara Üni. E. Öğr. Üyesi

Bilindiği gibi, 1883 yılında öğretime başlayan Hamidiye Ticaret Mektebi'nin adı 1932 yılında Yüksek İktisat ve Ticaret Mektebi olmuştur, O yıllar, Cumhuriyet devrimlerinin büyük ölçüde tamamlandığı, dünya ekonomik krizinin de sona erdiği yıllardır. Sıra sanayileşmeye gelmişti. 1933'de Sümerbank, 1935'de Etibank kurulmuş ve Türk ekonomik planlamacılığında büyük bir yeri

olan ve başarı ile uygulanan Birinci Beş Yıllık Sanayileşme Planı (1934-1938) devreye sokulmuştu. Bu planın uygulanması boyunca yukarıda adları yazılı bankalara bağlı ve bir kısmında bağımsız olarak elli dolayında sanayi kuruluşu iktisadi devlet teşekkülü statüsünde olarak tamamlanmıştı. Her biri Orta Doğu'nun dev üretim tesisi niteliğinde olan bu işletmelerin kuruluş ve işletilmesinde Türk yüksek eğitiminden mezun olan genç işletmeci ve muhasebeciler görev almışlardı. Ve bu gençler İDT için Almanya'dan gelen yüzü aşkın, muhasebe bilgisi de olan işletme mühendisleri ile çalışmışlardı. O yıllarda bu işletmelerin merkezleri ve ayrıca 1924'de kurulan T. İş Bankası

ve 1927 yılında günün koşullarına uygun duruma getirilen TC Ziraat Bankası ile 1933'e kadar merkez bankası fonksiyonunu gören Osmanlı Bankası da Anakra'da idi.1933'de bunlara TC Merkez Bankası da katılmıştı.

1933'den itibaren Ankara'da Cumhuriyet'in bu büyük atılımlarının işletilmesinde ve muhasebesinde görev alanlar çoğunlukla Yüksek İktisat ve Ticaret Mektebi'nin mezunları idi Yönetim ve işletme eğitimi veren sadece iki okul vardı. İstanbul Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu ve Mekteb-i Mülkiye... Mekteb-i Mülkiye daha çok devlete idari alanda görev alan yönetici yetiştiriyordu. Yoğun işletme ve muhasebe eğitimi Yüksek Ticaret olarak anılan okulun ders programında yer alıyordu. Bunun da yıllık mezun sayısı yüz dolayında idi. Bir de 1930'dan sonra sayısı hızla artan ticaret liseleri vardı. Bunların mezunları Anadolu'ya yayılan İDT'nde görev alıyorlardı. Sanayi kuruluşları Anadolu'ya yaygınlařtıķça, ticaret liselerinin de bu kentlerde yenileri açılıyordu. Bunların en şanslıları Ankara Ticaret Lisesi ile Sultanahmet Ticaret Lisesi idi. Yurt dışına eğitime gidenlerin dönüşlerinde eğitici olmak isteyenlerin, zorunlu görev yerleri Ankara Ticaret Lisesi idi. İstanbul'daki okul da, Sultanahmet'teki yüksek ticaretin yakınında olmaktan yararlanıyordu. Daha sonra yüksek ticrette hoca olan kaliteli öğretmenler orada ders veriyorlardı.

İstanbul Yüksek İktisat ve Ticaret Mektebi'nden mezun olanların iş imkanlarının büyük kısmı, Cumhuriyet'in devlet işletmeciliğinin geliştiği Ankara idi. Bankalarda ya da iktisadi devlet teşekküllerinin merkezlerinde çalışıyorlardı. Çünkü, 1923 – 1926 arasında yıllık ortalama mezun sayısı 10-12 kişi, 1927 – 1932 arası 22-30 kişi, 1933 -38 arası yılda ortalama 90 -100 kişi, 1939-1945 arası 130 -145 kişi mezun vermişti. Oysa Ankara'nın işletmeci ve muhasebeci talebi çok daha fazla idi. 1936'da kurulan İstanbul üniversitesi İktisat Fakültesi 1940'da; 1944'da kurulan İzmir Yüksek İktisat ve Ticaret Mektebi 1950'ye doğru ilk mezunlarını veriyordu. Bu nedenle bütün yük İstanbul Yüksek Ticarete düşüyordu.

Ankara küçüktü, nüfusu az idi, bürokratların büyük bölümü birbirlerini tanıyorlardı. Okuldan da çoğu tanıdık olan yüksek ticaret mezunları bir birleri ile sık sık görüşüyorlardı. Hem işleri dolayısı ile ve hem de iş dışında arkadaşlıkları devam ediyordu. Çoğu okul zamanından birbirlerini tanıyan kişilerdi.

İşte 1936 yılında Yüksek Ticaretliier Derneği'ni Ankara'da kuranlar, Cumhuriyet'e sahip çıkma heyecanı içinde çalışan yüksek ticaret mezunu bu bürokatlardır. Maalesef adları henüz gün yüzüne çıkmamıştır. Tüzükleri de henüz bulunamamıştır. Ama bu isimsiz kahramanlar, işletme ve muhasebe eğitiminin Ankara'da ilk kez bir araya gelen temsilcileridir. Onlar öncüdür. Onlar Cumhuriyet'in heyecanı içinde sadece dernekleşmede değil, Türk işletmeciliğinin de öncüsüdürler.

Bunlar Atatürk'ün işletmecileridir, gençleridir, Atatürk o sıralar İstanbul'a sık sık gelmekte ve kalmaktadır. İşte bu gençler okulun (1937-1883) 54. kuruluş yılında, dernekleri daha bir yaşına basmamışken, İstanbul'da iş hayatını İstanbul'da sürdüren arkadaşları ile 16 Ocak 1937 günü İstanbul Pera Palas'ta bir balo ve toplantı tertip ederler. Büyük Atatürk, onun kurduğu işletmeleri Anakara'da, Anadolu'da başarı ile yöneten, muhasebeciliğini yapan, Türkiye'nin en deneyimli işletme kadrolarını yalnız bırakmaz. Pera Palas'da onlara katılır. Atatürk o sıralarda Ankara Dil, Tarih Coğrafya Fakültesi'nin çalışmalarının geliştirilmesine, Türklük araştırmalarına önem vermektedir. Türklüğü, ulus kavranını öne çıkarma çabasındadır.... İşte bu heyecan ve arayış içinde şunları kayda aldırır:

Ulus uludur, büyüklüğün, yüksekliğin, gençliğin Türkçe ifadesidir. Gençlik esas ve büyük varlıktan çıkan ve ardi arkası kesilmeksizin genişleyen, büyüyen yükselen, esas varlığın asla inkitaa uğramaksızın namütehailiğini ifade eden bir Türk kelimesidir. Şimdi 'Ulusta Gençlik' tabirinde birleşen 'Ulus' kelimesinin manası ile 'Gençlik' kelimesi ne ifade ediyor anlıyorsunuz? Asla inkitaa

uğramayacak bir varlık, bir büyüklük, bir gençlik, bir parlaklık ve dünyaya şamil bir şeref. O halde Türk Milleti, ‘Ulusta Gençlik’ terimiyle ancak bununla ifade olunabilir. Her kafanın anlamakta aciz olduğu yüksek *bir varlıktır gençlik. Yüksek ilim meş’alesini ellerinde tutan ve bununla Türk alemini aydınlatan kıymetli, seçkin bir muhitte bulunmak fırsatını bana verdiğinizden dolayı çok memnun ve mütehassıs oldum.*

Mustafa Kemal Atatürk

Pera Palas 16 Ocak 1937

Yüksek Ticaretliler Derneğinin kuruluşunun 80. yılını kutlarken, Atatürk’ün görmek istediğı gençliğin, *elinde ilim meş’alesini tutan ve bununla Türklüğü aydınlatan bir gençlik olduğunu unutmamak gerekir.*

Çift Yanlı Kayıt ve Kapitalizm

Kapitalizmin, gücünü geliştirmek için çift yanlı kayıt yöntemini bir araç olarak geliştirdiğı ne kadar geçerli ise, çift yanlı kayıt yönteminin de işletme kapitalizmini kendi ruhundan doğurduğu o kadar geçerlidir.

Dr. Ekrem Yavuz - 1988